

iel was
Beide
rworpen
en haar
der der

zonde-
de har-
d werd
ruft te-
fle was,
et ziele-
begeerte
het Pa-
oemkalk
n nood-
de, met
ing van
t looden
f; nood-
en be-
dankere-
omhoog-
gt; „Ge-
roomen-
“

K. D.

troppels
ge over-
gevoerd
eer aan
versche-
schaar
plukte,
le vraag
n zullen

politieus
de reli-
wer het
ad naar
uitlatin-
is ech-
op de
Het is
olk van
n geluk-
die hun
e geloof-
doezijnen
an ons
“ Het

ans aan-
derschei-
cisme-
ich, uit
niet het

angspunt
de ge-
ken, dan
ken, om
ren. Het
dat de
wijs mag
s, geheel
t. In de
ven zijn,
mogelijk
Daardoor
worden,
wij den
nen, dat
le oogen

bben ge-
Prinste-
gewijl,
edent; Het
geldt
loochen-
et. Een-
ze vrien-
rugghen)
in Reede
gd: moet
ppelijk
heid der
issen in
r Beels,
houderd
erklaaren,
e school
til zit
Van der
rop men
t is een
Protes-
enswaar-
de zich,
en dat,

dikke citaten-boek, waarmede op politieke mee-
tings naar den rooden duivel wordt geslagen. Daarop
is de tijd gevolgd van het: „godsdiens is priva-
zaak“, de richting, die tot groote teleurstelling der
opkomende vrijdenkersbeweging werd ingeslagen.

Thans is aan het opkomen de periode van het
religieus-socialisme, dat gelijk Loopt uit opmerkt
„door vreedzame doordringing met religieuze be-
standdeelen de socialistische beweging geestelijk
„wil vernieuwen“.

Ja sommige van de strevers zijn zoo „fanatiek“,
dat een inzender zucht „dat is even erg luij als
„de fijnste Gereformeerde“. (Pop Wetensch. Bij-
voegsel 11 Febr. '22).

Gelijk reeds uit het voorafgaande blijkt, zijn er
in de roode rijn drie richtingen, die elk in één
der drie periodes staan, de atheïsten, die de oude
opvatting huldigen „godsdiens is de opium van
het volk“, de neutralen, die godsdiens als priva-
zaak beschouwen en de religieuzen, die de religie
als de innerlijke kracht der beweging vereeren.
Eene voorlichting, die deze schakeeringen niet
onderscheidt, leidt aan politieke bijziendheid en
kleurenblindheid. Ik zou echter willen raden, uit
deze dingen des harten geen politiek te munten
en de politieke so-easy bij het lezen dezer artikelen
af te zetten.

Een tweede gezichtspunt wordt ons geboden als
wij de religieuze ontboezeningen gaan leggen onder
den theologischen microscoop. Wat een onzuiver-
heden, wat een pantheïstische dwalingen, wat eene
verwarring valt er in op te merken!

Toch is dit niet het eerste, wat wij moeten zien.
Wij kunnen toch moeilijk verwachten, dat deze
mensen de taal der Canones zouden spreken.
Maar het is zeker niet onze eerste taak hun dit
onder den neus te wrijven. Zien wij hen liever
aan met het oog van een evangelist, dat glanst waar
het maar een volkske ziet gloren.

„Aanpassing“ hoor ik iemand met een tikje ver-
achting zeggen. Wel, mijn broeder, was Paulus
een man van valsche synthese of heeft hij alles
schande en drek gezocht om Christus wil? Wij re-
ken in dit opzicht niet tot zijn elleboog. Als die
Paulus de algoderij in Athene heeft aanschouwd,
breekt hij niet uit in een donderrede, maar vangt
zijn toespraak aan met eene toespraak: „Gij mannen
van Athene, ik bemerk, dat gij alleszins gelijk als
„godsdiensdiger zijt“. (Hand. 17:22). Dat zou Pau-
lus ook gezegd hebben, wanneer hij „Het Volk“
had gelezen en hij zou gretig de kansen gegrepen
hebben om hun den onbekenden God te verkondigen.
Laat ons dan ook de kansen grijpen, welke God
ons in deze dagen opent.

Just terwyl mijn eerste artikel ter perse was,
ontving ik een brief van een broeder uit Z., die
eene communistische vergadering had bijgewoond.
Hij was bewogen met die schare mannen en vrou-
wen, wier zielen het met zulke kost moeten stellen
en vroeg hoe men deze mensen het best zou
kunnen bereiken. In onze evangelisatielokalen laten
zij zich zelden zien. Laat ik handwijzer mogen
zijn naar drie wegen.

De eerste weg is die der leetuurverspreiding.
Bij het aangaan of uitgaan van zulk eene socia-

listische vergadering posteere men zich met ver-
spreidingsleetuur, als Kandelars, traktaten etc. Men
neme het beste, wat men krijgen kan. Alleen wake
men angstvallig tegen sommige geschriftjes, die
een feodale opvatting op maatschappelijk gebied
huldigen. Men late de politiek er buiten, het gaat
om de zielen. Zulk eene leetuurverspreiding is
eene eenvoudige en tamelijk goedkope wijze van
propaganda.

De tweede weg is die van deelname aan het
debat. Dit is natuurlijk alleen mogelijk, als de
gehouden rede daartoe aanleiding gaf. Persoonlijk
heb ik deze methode nog al eens toegepast op anar-
chistische vergaderingen en dat niet geheel zonder
vrucht. Het kan soms een schoone gelegenheid zijn
om een eigenaardig auditorium met het evangelie
te bereiken.

De derde weg is die van het beleggen van mee-
tings onder deze mensen. Voor eene meeting
moet men altijd letten op het psychologische mo-
ment. Dat zielkundige oogenblik heeft nu geslagen
waar de religieuze oriëntering van den socialist
een strijdzaak in hun eigen gelederen is geworden,
het brandpunt, waarop zich hunne gedachten rich-
ten en de spil, waarom de gesprekken draaien.
Het is ergerlijk en bedroevend, dat men zulke
oogenblikken laat voorbijgaan. Laten onze stads-
kerken hare beste predikanten eens een Zondag
vrijstellen om op zulk eene meeting — geadverteerd
in de socialistische pers — de strijdzaak van
positief-christelijke zijde te belichten. Wij laten
— dit zij het uitgangspunt — voor het oog-
blik uwe politieke inzichten en economische ge-
dachten buiten beschouwing. Uitgangspunt zij de
uitspraak van Drop: Men moet geen brood kopen
in den manufacturenwinkel. Kerk en kroon stelle
men niet op den voorgrond, maar sprek over
de ziel en God. Het andere is van nader orde.

Wat? de kerk er buiten laten? Neen, waarde
lezen, volstrekt niet. Terwyl die kerk hare dienaars
tot die zware taak uitzendt, komte zij in een ure
des gebeds bijeen, een bidstond voor het gewas,
voor het zaad, dat wordt uitgestrooid... Het
kerkelijke moet er niet dik optiggen, maar als het
hart er in kloppen, innerlijk met ontfoming be-
wogen over eene schare, vermoed en verstrooid
omdat zij geen herder hebben.

N. B.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN.

De Gereformeerde Kerk van Zuid-Afrika.

III.

De kerkeraden der Gereformeerde Kerken in
Nederland hebben voor ongeveer een maand een
missive ontvangen, onderteekend door vijf heeren,
t.w.: Prof. Dr. H. H. Kuyper, Prof. Dr. T. Hoekstra,
Dr. B. Wielenga, Dr. S. O. Los en L. Penning, die
zich tot hen wendden om verzoek van de Senaat
van het Potchefstroomsche Universi-
teits Kollege met een bede om hulp.

Het ligt voor de hand, dat de Senaat van genoemd
College zich wendt tot onze kerken, daartoe staat

wij. De eigenaardigheid der tegenwoordige phase
van het ongeloof ligt bovenal juist hierin dat in
School, in Kerk, in Staat, van het woord Chris-
telijk, ter begoocheling, een satanisch mis-
bruik gemaakt wordt. Zoo er van misdaad sprak
is, handhaaft hij de qualificatie (aan dergelijk een
inlaesching van Christelijk menigmaal gegeven)
van nationaal misdrijf. Om de uitnemend-
heid zelve van het woord, wordt het des te ver-
derfelijker in een dergelijk verband. Om de voor-
spiegeling der mogelijkheden eener verafgelegen to-
ekomst, mogen wij het oog voor de actualiteit niet
sluiten; voor de in het oog vallende werking van
een woordspel, verderfelijker voor land en Kerk.

Wat de qualificatie satanisch betreft, door
Dr. Kuyper op de heerschende Staatsidee toegenast,
merken we nog op dat ze, in navolging van Burke,
Stahl en Guizot, ook reeds gebezigd was door
Gunning, die „de door onze Staats-instelling be-
gunstigde ongeloofseendheid“, „het demonisch
tegenbeeld“ noemde van de geloofseendheid (Zeven
Stemmen over Schoolonderwijs, 1864, blz. 28 noot); en door Groen van Prinsterer, die
met het oog op het beginsel van ongeloof en revo-
lutie schreef: „Ook de ontwikkeling ten goede van
de moderne maatschappij is onder de overmacht
van dit antichristelijk, van dit, in het licht
der openbaring, satanisch beginsel geraakt“
(Studien en Schetsen ter Schoolwet-
herziening, 1865, blz. 48 en 76).

Het voorstel tot weglating van het woord „Chris-
telijk“ in art. 23 van de Wet op het Lager Onder-
wijs, werd door de Algemeene Vergadering ten
slotte met 53 tegen 9 stemmen aangenomen.

Aan het einde verklaarde de vergadering nog op
voorstel van Dr. F. W. Merens:

dat geen ander dan Christelijk schoolonderwijs
voor een Christelijk volk voldoende kan heeten;
dat in de tegenwoordige staatsinrichting geen
Christelijk onderwijs van staatswege mogelijk is;
dat de verklaring, door de Regeering aan de
wet gegeven, het woord Christelijk tot een on-
waarheid en oorzaak van misleiding maakt en

het in te nauwe betrekking tot de Theologische
School van de Gereformeerde Kerk, en
in de vorige artikelen trachtte ik te doen nijkomen,
hoe nauw de band is tusschen die kerk en de onze
en hoe noodig het is, dat die band sterker worde
aangehaald.

Het Potchefstroomsche Kollege geeft aan de
Theologische School aldaar de voorbereiden-
de gymnasiale en litterarische oplei-
ding; daarnaast leidt het ook nog onderwijzers
op voor het le klas examen (hier te lande M.O.).

Aan het hoofd van deze inrichting, die veel
overeenkomst heeft met een jongere en kleinere
zuster gelijkt van de Hope College in Hol-
land en van Calvin College te Grand
Rapids, staat Prof. Dr. F. Postma, een klein-
zoon van den „stichter“ der Gereformeerde Kerk,
een man van Gereformeerden, van Frieschen
bloede.

Prof. Dr. F. Postma promoveerde aan de Vrije
Universiteit.

Het verband tusschen dit kollege en de kerk
was vroeger zeer nauw; het was tot 1920 het
eigendom der kerk.

Sinds dat jaar is het echter zelfstandig geworden
en geniet nu van de hooge regeering een sub-
sidie van f4000 'sjaars.

Bedenkt men nu, dat het aantal studenten on-
geveer 50 bedraagt, waarvoor negen professoren
aan de inrichting verbonden zijn, dan behoef ik
geen becijfering te maken ten betooge, dat er
jaarlijks nog duizenden bij duizenden bij moeten.

Die duizenden moeten komen van de zijde der
kerk en uit de beurzen der particulieren, en dit
gaat de draagkracht van een kerk, die nog geen
40.000 zielen telt, te boven.

De Senaat wendt zich nu tot onze kerken.

Geen wonder!

De Gereformeerde Kerken toch hebben op in-
directe wijze het stekje geplant, door de uitzen-
ding van Dr. Postma, waaruit dit Kollege als een
gezonde boom is voortgekomen.

Nog eens zij herinnerd, dat het kollege niet meer
kerkelijk is, zoo min als het gymnasium te Kam-
pen, dat nu nog is en dat toch eenmaal zeer nauw
was verbonden met de Theologische School.

Die echter dit kollege steunt, helpt daardoor de
Gereformeerde Kerk van Zuid-Afrika, eene zeer
zwakke zuster, ja meer, de onderteekenaars van
de circulaire noemen haar eene der meest
beproevede onder de Christelijke Ker-
ken.

Als dat zoo is, dan dienen wij ons zelf toch wel
af te vragen, wat wij in die zware beproeving voor
haar hebben gedaan?

Is er niet een groote achterstallige schuld te
betalen?

Is nog goed te maken wat door ons is ver-
zuimd?

Wij hebben naar alle kanten ons geld gezonden.

Van alle kanten breidt men de armen naar ons
uit!

Worden ook in dit geval soms het eerst gehol-
pen, die het hardste roepen en klagen?

Wij hadden niet moeten wachten tot wij wer-

dat wij daarom genoodzaakt zijn te begeeren,
dat uit Art. 23 van deze wet het woord „Chris-
telijk“ weggenomen worde.

De vergadering werd daarna door Dr. A. Kuyper
met dankgebed gesloten.

De strijd, hier gevoerd over de schrapping van
het woord „Christelijk“ in Art. 23 der Schoolwet
leidde tot een breuke tusschen de broederen. Zoo-
wel Beets als Chantepie de la Saussaye bedan-
kten voor het lidmaatschap van C. N. S. O. Beets
schreef er over in de Protestantische By-
dragen, I, Groen in de Nederlandsche Ge-
dachten, 2e serie, I en Kuyper in De Heraut.

De literatuur over dit onderwerp is omvangrijk.
Behalve het officiële verslag der Achtste Alge-
meene Vergadering lezen men: Kuyper, Bedoeld
noch Gezegd, blz. 34; Fabius, Voorheen en
Thans, blz. 147; Voortvaren, blz. 229;
Staatsrecht en Politiek, II, blz. 283—292;
Studien en Schetsen, V, no. 3, blz. 123—127;
Raate, Van der Bruggen herdaacht, blz.
18; Merens, Groen van Prinsterer en Van
der Bruggen, blz. 19 vv.; Vos, Groen van
Prinsterer en zijn tijd, II, blz. 424; J.
Kuyper, De Gereformeerde Kerk van 22
Augustus 1895; idem, Geschiedenis van het
Christelijk Lager Onderwijs, blz. 183—
191; De Standaard, 11 Sept. 1889, artikel:
„Christelijke en maatschappelijke deugden“; T. de
Vries, Bibliografie Groen van Prinsterer,
blz. 218; Brouwer, Daniel Chantepie de
la Saussaye, blz. 145—147; Chantepie de la
Saussaye, Nicolaas Beets, blz. 147—151. Deze
biograaf bewaart over de door Beets gebezigde
qualificatie „demonisch“ echter een opmerkelijk stil-
zwijgen. Hierbij denken we aan de woorden van
Prof. Fabius, Studien en Schetsen, V, no. 4,
blz. 131: „Men bewijst aan de nagedachtenis van
Beets eenen dienst door zijn ongelukkig optreden van
het jaar 1869 in Christelijk-Nationaal niet
nodeloos op te rakelen“. Zie voorts nog: Paeda-
gogisch Tijdschrift, III, blz. 204 vv., en
De Nederlander van 17 Dec. 1921, 2e blad.